
TÁJÉKOZÓDJUNK, TANULJUNK!

1. modul

KÉSZÍTETTE: C. NEMÉNYI ESZTER

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Bevezetés az iskolai életbe. Az emlékezés tudatosságának fejlesztése. A tudatos észlelés, megfigyelés és a figyelem tudatos irányításának fejlesztése. Egyszerű tulajdonságok és kapcsolatok kiemeltetése; a megfigyelt tulajdonság, viszony megneveztetése. A gyerekek megfigyelése: a figyelmük tartóssága, irányíthatósága, kommunikációs képességük, egyéni sajátosságok (súlyosabb lemaradás, különleges adottságok).
Időkeret	Kb. 5–8 óra
Ajánlott korosztály	6–7 évesek; 1. osztály
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: kerestetantervi NAT szerint: környezeti nevelés, énkép, önismeret, tanulás Kompetenciaterület szerint: szociális és környezeti Szűkebb környezetben: saját programcsomagunkon belül: a 2–4. modul Ajánlott megelőző tevékenységek: aktív óvodai, közösségi élet, családi kirándulások
A képességfejlesztés fókuszai	Megismerési képességek alapozása: <ul style="list-style-type: none"> – statikus helyzetek globális megfigyelése, – az érzékszervek tudatos működtetése; tárgyak, személyek, képek részleteinek, egyes tulajdonságainak és viszonyainak kiemelése, – a megfigyelt tulajdonság, viszony kifejezése tevékenységgel, szóval, – tudatos és akaratlagos emlékezés egy-egy „házi feladat” megjegyzése, – a feladattudat alapozása. Az elemi kommunikáció lehetőségének építése felnőtt–gyerek; gyerek–gyerek között, gyerek–csoport, csoport–csoport között: <ul style="list-style-type: none"> – kérés, megköszönés, – elemi szükségletek kifejezése, – egyszerű, megfigyelt jelenség közlése, a közlés meghallgatása, megértése. Tájékozódás az iskola közvetlen környékén, az iskolában, teremben nagy mozgással; táblán, vízszintes padfelületen, papíron. Tájékozódás időben: előbb, később. Az induktív és deduktív gondolkodás fejlesztésének alapozása.

AJÁNLÁS

A gyerekek születésüktől kezdve tájékozódnak a világban: térben, időben, viszonylatokban, ismeretekre tesznek szert, s ezen ismereteket beépítik alakuló belső világukba. Az ismeretszerzés és a tájékozódás sokáig folyik, szinte véletlenszerű benyomások és ingerek hatására; a megfigyelés és az emlékezés tudatossá válása nagyjából az óvodáskor végére, az iskoláskor kezdetére tehető.

Az iskolai tanulás fontos jellemzője a tudatosság és szándékosság. Ebben az első időszakban azokra a közös, majd páros, illetve egyéni tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, amelyekben a megfigyelés, az emlékeztetbe vésés és a felidézés egyre tudatosabbá válhat. Eközben kihasználjuk a kedvező lehetőségeket a személyes kapcsolatok építésére, az egymással és a tanítóval való kommunikáció helyes irányba terelésére, fejlesztésére.

Az iskolába lépő gyerekek igen különböző fejlettségi szinteken lehetnek. A differenciálás az első néhány tevékenységben elsősorban a ráfordított idő hosszával, a gyakorlás egyénenkénti mennyiségével valósítható meg. A gyakorlás során helyes egy-egy mozzanatot módosítani; például az útvonal újbóli bejárását kapcsoljuk össze a megfelelő karmozdulatokkal; a bejárt út elmesélését ismételtük csukott szemmel.

TÁMOGATÓRENDSZER

C. Neményi Eszter–Sz. Oravecz Márta: *Útjelző az 1. osztályos matematika tanításához. Beszélgessünk! Játsszunk egy kicsit!*

ÉRTÉKELÉS

A modulban az emlékeztet és a megfigyelés képességét, a hozzájuk kapcsolódó készségeket szükséges aktivizálni, fejleszteni, folyamatosan ellenőrizni. A tanulás alapfeltétele a megfigyelőképesség megfelelő fejlettsége. Ezért a modul feldolgozása során az együtt tevékenykedő gyerekek folyamatos megfigyelésével elsősorban azt ellenőrizzük, hogy ki-ki

- képes-e egyedi tárgyakat, személyeket, képeket, helyzetet, útvonalat globálisan azonosítani, megkülönböztetni,
- képes-e tárgyak, személyek, képek, események részleteit, tulajdonságait kiemelni, tevékenységekkel tudatosítani, megnevezni; megnevezett tulajdonságú tárgyakat, személyeket kiválasztani,
- képes-e két-két tárgyat, személyt, összességet, sorozatot néhány tulajdonsága szerint összehasonlítani; eltérő és közös tulajdonságaikat sorolni,
- képes-e megfigyelt tulajdonságot, viszonyt kifejezni kiválogatással, sorbarendezezzel.

A közvetlenül következő időszak szempontjából fontos ismeretek ellenőrzéséhez a folyamatos megfigyelés mellett felhasználhatjuk a gyerekek rajzait, egyéni munkáit is.

Az ellenőrzés a **pedagógusmunka folytatása** szempontjából fontos. A gyerekeknek szóló értékelés azonban még nem vonatkozhat ezekre a tartalmi jegyekre, hiszen a fenti képességekért, készségekért, ismeretekért nem tudhatnak felelősséget vállalni (sőt tudatosítani sem tudják). Az **értékelés** most még az akarat tényezőket emelje ki: a közös munkában való részvételt, az egymásra és a tanítóra való odafigyelést, egymás segítségét, a törekvést, hogy szép legyen az elvégzett munka. Az értékelés motiválja a feladattudat erősítését, a munkavégzés rendezettségét, szépségét, az együttműködés szándékát.

MODULVÁZLAT

Időterv: 1. óra: kb. I. és II. 1–2.
 2. óra: kb. II. 3–5.
 3. óra: kb. II. 6–7.
 4. óra: kb. II. 8–10.
 5. óra: kb. II. 11–13. lépés

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag- tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése						
	Beszélgetés óvodai emlékekről; adott kép tárgyainak, ábrázolt történésnek a leolvasása	kommunikáció	egész osztály	frontális	beszélgetés	kép egy óvodai szobáról írásvevítő fólián (1. melléklet)
II. Az új tartalom feldolgozása						
	1. Téri tájékozódás az iskolában Közös séta az iskolában: a tanterem helye (bejáratától kanyarodás; lépcsőház...); a WC, mosdó helye az osztályteremtől indulva, vissza az osztályterembe	téri tájékozódás nagymozgással; mozdulatsémákkal	differenciálatlanul minden kisgyerek részvételével	frontális	mozgásos tapasztalatszerzés; megfigyelés; gyakorlás; beszélgetés	a gyerekek saját teste; az iskola jellemző tárgyai, helyiségei
C	Bejárt út megisméltése páronként; bejárt út megtétele visszafelé páronként A bejárt út elmesélése fordulással, karmozdulatokkal kísérvé	emlékképek felidézése mozgásos memória	folytatás: önkéntes vállalkozás alapján (fejlettebben tájékozódó gyerekekkel)	egyéni, illetve páros		
	2. Globális megfigyelés; egy részlet kiemelése „Mi változott meg?” játék egy-egy gyerek testhelyzetének, ruházatának megfigyelése	globális észlelés a részletek kiemelődése		közös	játék	a gyerekek és öltözékeik

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag- tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>3. Tájékozódás az iskolában; osztályteremben; rajzon; a tér síkon megjelenített tárgyai között Az előző nap bejárt útvonalak felidézése (egyéni bejárás; elmesélés mozdulatokkal kísérve) A séták megisméltése az iskola megismert részének rajzán (csomagolópapír) vízszintes helyzetben; pl. bábuval</p>	tájékozódás rajzolt ábrán	differenciálatlan	közös, páros és egyéni	tevékenykedtetés, megbeszélés, bemutatás, eljátszás	a tanító egy szerű, vázlatos rajza az iskola megismert útjairól; két bábu
	<p>4. Osztályterem berendezési tárgyainak megnevezése: séta az egyik tárgytól a másikig; a haladás során érintett tárgyak, ismert gyerekek megnevezése Taneszközeink helye: padban, padon, szekrényben</p>	tájékozódás szűkebb környezetben szokásrend kialakítása; emlékezetfejlesztés	esetenként segítségadás tanítótól, egymástól	közös egyéni	tevékenykedtetés, megbeszélés, bemutatás, eljátszás	az osztályterem tárgyai taneszközök
	<p>5. Valóságos téri viszonyok: mellett, előtt, mögött, fölött, alatt, között; szomszédja; mellé, elé, mögé, alá, fölé, közé „Keresd meg!” játék: elrejtett tárgy helyét magyarázzák el a segítők (esetleg kijelölt vagy vállalkozó 2-3 gyerek), így kell megtalálni, mit rejtettek el Változtató játék: hunyás közben valamely tárgy áthelyezése máshova, két tárgy helyének felcserélése; a változás felismerésének kifejezése visszaváltoztatással, megnevezéssel: a téri viszonyokat kifejező névutók értése, használata</p>	az észlelés tudatosítása a megfordított változtatással, a változás megnevezésével	differenciálatlanul mindenkinék	csoportos, páros játék	bemutatás, játékok, beszélgetés	kedvenc játéktárgyak; taneszközök
	<p>6. Tájékozódás térben, síkon; irány követése jelzés, szóbeli közlés alapján Tájékozódás az osztályterem vázolt alaprajzán Séta 4–6 adott, sorba rendezett tárgy előtt, a tárgyak megnevezése, a tárgyak sorolása emlékezetből (sorrendtartással)</p>	észlelés pontossága; sorrendkövetés; az irány szerepének elsődleges felfogása	a tárgyak száma szerint differenciálhatunk (3–7 tárgy)	közös játék; egyéni tevékenykedtetés	tevékeny tapasztalatszerzés, beszélgetés	osztályterem vázolt alaprajza; minden gyereknek egy társasjátékhoz való bábu; tárgyak az osztályból

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
C	Séta visszafelé; a tárgyak sorolása; sorolás emlékezetből is	az irány szerepének elsődleges felfogása	a „visszafelé” felidézése több gyakorlást igényel a gyerekek egy részének	egyéni tevékenykedtetés	tevékeny tapasztalatszerzés	tárgyak az osztályból
	Hasonló tevékenység a tolltartóból kivett írószközökkel (egymás mellé, illetve egymás alá téve a tárgyakat azonos sorrendben) és rajzban „Mi változott meg?” több (4-5) tárgy közül egy kicserélése új tárggyal; kettő felcserélése; egy elvétele; az egész sorrend megfordítása; a felismert változás visszaváltoztatása, megnevezése	emlékezés fejlesztése, sorolt szavak megismétlése emlékezetből; képre való emlékezés; megváltozott részlet felidézése; érzékelés tudatosítása; tárgyak, személyek tulajdonságainak kiemelése változtatással	egész osztály a feladatlapok differenciált szóbeli megoldása	páros vagy csoportos tevékenység, frontálisan irányított	megbeszélés feladatmegoldás	1–2. feladatlap, tárgyak, 3–5. feladatlapok között válogatás, egy írólap (takaráshoz)
	(A 6. lépés két része közé beékelve) 7. Tájékozódás az időben: előbb, később; előtte, utána; sorbarendezés a képek értelmezése: melyik mit ábrázol; annak meggondolása, hogy melyik esemény történt előbb, melyik később; a képek sorba rendezése tárgyi tevékenységgel; a rögzített képek sorrendjének kifejezése nyíljelöléssel; a sorba állított események leolvasása helyes időbeli sorrendben.	értelmezés; kép- és szövegértés tájékozódás az időben	a differenciálás a csoportos megbeszélésben való részvétel minőségével valósulhat meg	közös; és kis-csoportos vagy páros	rajz leolvasása, megbeszélés, tárgyi tevékenység	képek az időbeli sorba rendezéshez (2. melléklet) két példányban
C	Az események elmesélése emlékezetből			egyéni		

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>8. Tulajdonság kiemelése egyes érzékszervekkel „Mi van a zsákban?” játék több fokozatban:</p> <p>a) a kézbe vett tárgy megnevezése tapintás alapján</p> <p>b) a megnevezett tárgy megkeresése tapintás alapján</p>	<p>érezékelés tudatosítása; tárgyak tulajdonságainak kiemelése egy-egy érzékszerv különműködtetésével; induktív lépések</p>	<p>fokozatok: a zsákba tett tárgyakkal megegyezők a gyerekek előtt is ott vannak; megmutatjuk a zsákba kerülő tárgyakat</p>	<p>közös és páros</p>	<p>játék, bemutatás, megbeszélés</p>	<p>zsák; ismert tárgyak</p>
C	<p>c) a kézbe vett tárgy érzékelt tulajdonságainak sorolása; ez alapján a többi tanuló próbálja kitalálni a tárgy nevét</p>	<p>induktív és deduktív lépések</p>	<p>előzetesen nem látott tárgyak a zsákban</p>			
	<p>9. Tárgyak tulajdonsága; összegyűjtött tárgyak közös tulajdonsága Ismerkedés a logikai játékkészlettel, szabad játék; valamilyen lapok (egy-egy lap, néhány lap) kikeresése látott minta alapján Az elemek tulajdonságainak (szín, méret, alak, lyukasság) megismerése (értés, használat) Kakukktojás-játék: összegyűjtött, valamilyen tulajdonságban megegyező személyek, tárgyak között annak az egy tárgynak, személynek a felismerése, aki, amely ebben a tulajdonságban eltér a többitől; a közös tulajdonság megnevezése; a kakukktojással való szóbeli összehasonlítás</p>	<p>azonosítás, megkülönböztetés globális észlelés alapján; egyes tulajdonságok kiemelése: érezékelés tudatosítása; tárgyak tulajdonságainak kiemelése: összehasonlítás, kontraszt</p>	<p>az egész osztály; az egyes tulajdonságok megnevezését szükség szerint egyénileg is gyakoroljuk (esetenként párok segítségével)</p>	<p>egyéni, páros</p> <p>frontális</p>	<p>egyéni szabad tevékenykedés</p> <p>játék, szemléltetés, megbeszélés</p>	<p>demonstrációs logikai játék (t/1.); minta a kirakáshoz (3. melléklet), alkalmilag összegyűjtött tárgykészlet, a logikai játék lapjai</p>

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>10. Különbözőségeket, eltéréseket és azonosságokat kiemelése összehasonlítások során</p> <p>Összehasonlítás saját szempontok szerint, két-két tárgy (egy alma és egy banán; két labda; két falevél), személy különféle viszonyainak felismerése</p> <p>Adott, jól ismert viszonyban levő párok összekeresése (pl. olyan tárgypárok keresése, amelyek közül az egyik hosszabb a másiknál, vagy olyanoké, amelyek ugyanolyan színűek; a nagy logikai lapoknak megfelelő kicsi párját keressék; a lyukas–nem lyukas megfelelő párokat gyűjtögessék); az egyik gyerek a hívó, a másik a követő, aztán csere</p>	<p>indukció és dedukció: egyszerű, köznapi viszonyok felismerése tárgyak, emberek között; megismert viszony kifejezése elempárok összekeresésével</p>	<p>olyan párok kialakításával, ahol az egyik gyerek segítséget adhat a másiknak</p>	<p>frontális kezdés; egyéni és páros folytatás</p>	<p>tárgyi tevékenykedtetés</p>	<p>a környezeti nevelés aktuális elemei (pl. falevelek, gyümölcsök, termések vagy közlekedési eszközök); logikai játék</p>
	<p>11. A számlálás előkészítése</p> <p>Mondókázás (ismert vagy a tanító által választott új mondóka, kiszámoló)</p> <p>Ritmusos mozgássor követése; látott ritmus követése</p> <p>Egyszerű periodikus sorozat folytatása hanggal, rajzzal</p>	<p>időbeli és téri ritmus leolvasása mozgással, hanggal, rajz követésével; szerialitás</p>	<p>egész osztály közösen; egyéni segítségadás, gyakorlás: hangsúlyosan a mozgás ritmusának fejlesztésével</p>	<p>közös és egyéni</p>	<p>közös és egyéni cselekedtetés</p>	<p>logikai játék lapjai (t/1.), egyszerű gyerekhangszerek: triangulum, dob, cintányér 6–7. feladatlap, a 8. feladatlapból válogatás</p>

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>12. Összehasonlítások mennyiségi viszonyok szerint: hosszúság (különbéle konkrét tartalommal: magasság, hossz). Két-két gyerek összehasonlítása magasságuk szerint: magasabb, alacsonyabb; a gyerekek sorba rendezése magasság szerint. Ismerkedés a színes rúdkészlet elemeivel: szabad építgetés; a színek megnevezése; hosszabb, rövidebb megállapítása; adottnál hosszabb, rövidebb keresése; növekvő, csökkenő sorrendbe állítás; leghosszabb, legrövidebb keresése.</p>	tájékozódás a világ mennyiségi viszonyai között	egyéni segítségadás: a színek nevének megtanulása; a viszonyító szavak gyakorlása	közös; páros egyéni; frontális irányítással	tevékenykedtetés, megbeszélés	a gyerekek saját teste színesrúdkészlet
	<p>13. Összességek összehasonlítása: több, kevesebb Tálak, tálcák, dobozok tartalmának összehasonlítása különféle, saját szempontok szerint (pl. az egyik tálon csak gyümölcs van, a másikon sütemény is; mindegyik dobozban tanszerek vannak); annak felismertetése, hogy az egyikben több van, a másikon kevesebb</p>	tájékozódás a világ mennyiségi viszonyai között	egyéni segítségadás; a több, kevesebb szavak gyakoroltatása	frontális	tárgyi tevékenykedtetés, megbeszélés, gyakorlás	tálcák, dobozok, tálak különféle számú tárgyakkal, gyümölcsökkel (a számok eltérése nagy)

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Beszélgetés óvodai emlékekről; adott kép tárgyainak, ábrázolt történésnek a leolvasása	Kép nézegetése; saját emlékek felidézése (kivel szerettem játszani, mit játszottunk, kirándulások, bábszínház)
II. Az új tartalom feldolgozása	
<p>1. Téri tájékozódás az iskolában (1 óra) A séta előtt elmondjuk a gyerekeknek, hogy miért kell csendesen menni. Elmondjuk, hogy mit fogunk meglátogatni, a haladás sorrendjében felsorolva azokat a helyeket, amikre név szerint is emlékezniük kell: (pl. folyosó, WC, mosdó, lépcsőház, udvar, az igazgató(néni) irodája, a tanári szoba, szomszédjaink (osztály)). A séta közben felkeresett helyekről mondunk egy-két mondatot, illetve a legfontosabb szokásrendet megbeszéljük. (Pl. a WC használata a szünetekben; kéztörlés; a folyosón, lépcsőházban való közlekedés rendje.) Az udvaron játszhatunk egy mindenki által ismert körjátékot vagy fogócskát, miközben a gyerekek tanulhatják egymás nevét. Utána ismét folytatjuk a sétát. Az igazgató nénihez – előzetes megbeszélés után – bekopogunk, hogy ezt a szokást is megismerjék a gyerekek; beköszönünk és bemutatkozunk: mi vagyunk az 1.a osztály. Megbeszéljük (esetleg vele), hogy mit dolgozik az igazgató. A tanári szobába ismét bekopogunk, ott is bemutatkozunk. Visszatérve az osztályunkhoz megnézzük, kik a szomszédjaink: hányadik osztályosok, és hogyan hívják a tanító nénijüket. Feladat: A helyükre visszaültetett tanulók idézzék fel az utolsó információkat.</p>	<p>Végigjárják a kijelölt útvonalat, részt vesznek a beszélgetésben: amiről kialakult óvodai szokásuk van, azt a gyerekek mondják el. Az udvaron részt vesznek a közös, kívánságaik szerint kiválasztott játékban; a játék „főszereplői” mindig bemutatkoznak, vagy társaik nevezik meg őket, ha már tudják a nevüket. Folytatják a sétát, megbeszélést. Gyakorolják a kopogást, bemutatkozást. Feladat: Annak felidézése: kik a szomszédjaink: hányadikosok, és kik a tanítók</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Két-két tanuló kiválasztása az önként vállalkozók közül: „Nem szaladva járjátok végig azt az utat, ahol együtt sétáltunk! Most nem kell megállni sehol, hanem ügyesen visszajöttök hozzánk!” (Szükség szerint felnőtt vagy idősebb diák felügyeletével.)</p> <p>Visszatérés után az útvonal szóbeli felidézése: „Meséljétek el, hol jártatok!”</p> <p>Közben esetleg újabb párt indítunk, akik szintén bejárják az utat.</p> <p>1. C</p> <p>A legnehezebb feladat (ismét 2 vagy 3 tanulóval): „Járjátok végig a sétánk útját, de fordított sorrendben! Induljatok a tanári szoba felé!”</p>	<p>Bejárt út megisméltése páronként; bejárt út megtétele visszafelé páronként</p> <p>Bejárt út elmesélése fordulással, karmozdulatokkal kísérvé</p> <p>Bejárt út megtétele visszafelé párban vagy 3 tanulóval</p>
<p>2. Globális megfigyelés; egy részlet kiemelése</p> <p>„Mi változott meg?” játék: egy-egy gyerek testhelyzetének, ruházatának megfigyelése</p> <p>A játék ismertetése:</p> <p>„Gyere ki...! Gyerekek! Nagyon jól figyeljétek meg...-t! (20-30 másodperces megfigyelés). Most hajtsátok le a fejeteket, hunyjatok! (Valamit megváltoztat a kihívott tanuló ruháján vagy testhelyzetén.) Emeljétek fel a fejeteket! Mi változott?” (Megmutatást, visszaváltoztatást vagy/és megnevezést vár.)</p> <p>A játék 2-3-szori megisméltése más-más kisgyerekekkel.</p>	<p>Az ismertett, bemutatott játék megfigyelése</p> <p>A változás felismerése, kifejezése visszaváltoztatással vagy/és szavakkal (Kezdeményezhet egy-egy gyerek is változtatást.)</p>

2. óra

<p>3. Tájékozódás az iskolában, osztályteremben, rajzon</p> <p>– Az előző nap bejárt útvonalak felidézése (egyéni bejárás; elmesélés mozdulatokkal kísérvé)</p> <p>„Emlékezzetek, hogy merre sétáltunk az elmúlt matematika órán! Most szeretném, ha olyan kisgyerekek vállalkozna a séta megisméltésére, aki tegnap nem járta be az utat a párjával. Ha kell, választhat magának segítséget! Amíg ti végigjárjátok az utat, mi megpróbáljuk elmondani egymásnak, hogy éppen hol járhattok.”</p> <p>– A séták megisméltése az iskola megismert részének rajzán (csomagolópapíron) vízszintes helyzetben; pl. két bábuval</p> <p>„Nézzétek: lerajzoltam az iskolánk egy részét. Itt van a mi osztályunk (mutatja a rajzon). Itt most ez a két bábu fog sétálni úgy, ahogy ti jártatok végig az utat. Ki szeretné vezetni a bábukat? Meséljük közösen, hogy hol járnak a bábuk; álljanak meg, ahol mi is megálltunk! Mondjuk el a bábuknak, mire kell vigyázniuk a folyosón, lépcsőházban! Mikor mehetnek WC-re? Mit kell tenniük utána? Hogyan sorakoznak az udvaron, amikor be fognak menni az osztályba?”</p>	<p>Újabb egyéni, illetve páros bejárás végzése (legfeljebb 2 párral); utána elmesélik, és mutatják az útvonalat</p> <p>A többiek ezalatt elképzelik, hogy éppen hol járhatnak a társaik, és szavakkal „kísérik” őket</p> <p>A gyerekek megnézik a rajzot, amelyen az útvonal mentén megnevezett helyiségeknek és az útvonal egy-egy jellemző tárgyának a képe is el van helyezve. (Szabadon találgathatnak, hogy melyik jel mi lehet, hol volt ilyen az úton.)</p> <p>Önként vállalkozó két kisgyerek vezeti lassan a bábukat, miközben közösen megnevezik a meglátogatott helyeket; felidézik az ott megbeszélte legfontosabb tudnivalókat (folyosón, lépcsőházban való közlekedés, WC- és mosdóhasználat, az irodába, tanáriba való belépés, kopogtatás után köszönés, bemutatkozás)</p>
---	--

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>4. Az osztályterem berendezési tárgyainak megnevezése</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Ma itt az osztályban fogunk sétálni. Először én mondom meg, hogy honnan hova kell eljutni. Például én az ajtótól a hátsó ablakig akarok menni, közben elmondom, hogy ki vagy mi mellett megyek el. – Bemutatja a sétát, és közben sorolja: – Először Kati mellé értem, az első padhoz. Elmegyek Gyuszi, Laci és Gabi mellett, megérintem Hédi székét, és elfordulok az ablak felé. A hátsó szekrényt megsimítom, megérintem a virágot, a másik szekrény mellett is elmegyek, és odaértem az ablakhoz.” – „Marcsi (...), gyere ki a táblához! Innen kell elsétálnod a hátsó szekrényig. (Mutatja a megnevezett tárgyakat, helyeket.) Közben érintsd meg, ami vagy aki mellett elmész. Ha tudod a nevét, mondd ki!” (Ha valaminek nem tudja a nevét, kiegészítjük a gyerekekkel közösen.) – (A feladat teljesítése után): „Szólíts valakit, és most te mondd meg, hogy honnan hova menjen!” – „Aki most következik, annak nem mondjuk meg előre, hogy hova kell eljutnia, de irányítani fogjuk.” Miközben ő kimegy az osztályból, megbeszéljük, hova kell elvezetni a társukat. – Ahhoz a szekrényhez, polchoz irányítjuk a gyerekeket, amelyben a saját holmijukat tartani fogják. Annak megbeszélése, hogy melyik tanszereknek hol lesz a helye, mikor kell onnan elővenni; mikor kell eltenni, milyen rendben. (A tanító által megszokott rend kialakítása.) 	<p>Egyéni séta a teremben adott helytől adott tárgyig. A közben érintett tárgyak megnevezése – a többi kisgyerek ellenőrzi a feladat teljesítését, segíti a tárgyak, gyerekek megnevezését.</p> <p>Aki végigjárt, az a tanuló szólít valakit, és most ő mondja meg, hogy honnan, hova kell eljutnia. (2-3 menetben tájékozódnak a gyerekek az osztályteremben, a terem tárgyai között.)</p> <p>A gyerekek irányítanak saját szavaikkal (aszerint, hogy mi mellett, előtt kell elmenni, vagy hogy merrefelé hány lépést tegyen). Az „Állj!” vezényszó után kell megneveznie az irányított gyerekeknek, hogy hova ért.</p> <p>Feladat: begyakorolják a legalapvetőbb elhelyezést és elővételt. (Egyszerre előbb csak egy, aztán két-három tanuló végzi az elhelyezést.)</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>5. Valóságos téri viszonyok: mellett, előtt, mögött, fölött, alatt, között; szomszéda; mellé, elé, mögé, alá, fölé, közé</p> <p>– „Keresd meg!” játék</p> <p>a) A játék első változatának ismertetése: „Megmutatom, hogy melyik játéktárgyat rejtjük el. Kiküldök két kisgyereket, a többiekkel elrejtjük a játékot. Senki ne nézzen arrafelé, ahova tettük, nehogy nézésünkkel eláruljuk a rejtekhelyet!” A keresőket a többi kisgyerek szavakkal irányítja: azt kell elmondani, hogy melyik berendezési tárgy előtt, mögött, mellett vagy mik között kell keresni. – A játék lejátszása 2-3 menetben.</p> <p>b) A második változat: Egy tárgyra gondolunk közösen, ezt kell majd megtalálni. Nem mondjuk meg, mit kell megkeresni. Az osztály tanulói a segítők – esetleg kijelölt vagy vállalkozó 2-3 gyerek –, a tárgy helyét magyarázzák el, így kell kitalálni, melyik tárgyra gondoltunk.</p> <p>– Változtató játék A gyerekek előtt egyvonalban elhelyezünk 4 (5) jól ismert, nagy tárgyat. „Figyeljétek meg jól, arra amit ide kikészítettem! Amíg becsukjátok a szemeket, addig változtatni fogok valamit. Kíváncsi vagyok, hogy kitaláljátok-e, mi változott.”</p> <ul style="list-style-type: none"> – először a sor egyik szélén levő két tárgyat cseréljük fel – másodszor két távolabbi tárgyat cserélünk fel – harmadszor az egész sort megfordítjuk – negyedszer egy tárgyat másik, eddig nem szereplőre cserélünk – ötödször egy szereplő tárgyból a sor végére teszünk még egy példányt, esetleg folytathatjuk úgy a játékot, hogy arra bízunk a következő változtatást, aki kitalálta az előzőt. 	<p>A játék első szabályának megfigyelése. Elrejtés közös megegyezés szerint.</p> <p>A keresők irányítása jelentkezés alapján. Például: menj el a tábla előtt, fordulj az osztály felé, nézz az első pad alá! (A többiek javíthatják a pontatlan irányítást.) A játék lejátszása 2-3 menetben.</p> <p>A játék második szabályának megfigyelése. Elrejtés közös megegyezés szerint. A keresők irányítása jelentkezés alapján. A játék lejátszása 2-3 menetben.</p> <p>A tárgyak megfigyelése (lehetőleg leolvasás nélkül; de szükség esetén elsoroltathatjuk a tárgyak nevét). Hunyás.</p> <p>A változás tudatosítása: visszaváltoztatással és lehetőleg a tárgy helyének megnevezésével is (Pl. a szék volt a sor szélén, mellette a labda és most a labda került a sor szélére. A széket és a labdát felcserélted.)</p> <p>Néhány menet után a gyerekek vehetik át a tanító szerepét a változtatásban.</p>

3. óra

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>6. Tájékozódás térben, síkon, irány követése jelzés, szóbeli közlés alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tájékozódás az osztályterem vázolt alaprajzán: „Elrejtettem valamit a teremben. Megmutatom az osztály rajzát: itt van a tábla; ez az én asztalom. Itt hátul vannak a szekrények (polcok), ahova a ti táskátokat (...) tettétek. Ide rejtettem valamit.” (Rajzon mutatjuk; az alapján próbálják megkeresni a gyerekek az elrejtett játéktárgyat.) - Séta 4–6 adott, sorba rendezett tárgy előtt, a tárgyak megnevezése. A tárgyak sorolása emlékezetből (sorrendtartással) A megtalált tárgyakat egy sorba elrendezzük. „Állítsuk sorba ezeket a tárgyakat! Párosával elsétálok mellettük, és ami melé érték, annak mondjátok ki a nevét! (Halkan, egymásnak.)” „Forduljatok hátra, a szekrények felé! Ki tudja így is elmondani sorban, hogy mik mellett mentetek el?” „Mondjuk el közösen is! Mondjuk el újra, de most kicsit gyorsabban, ahogy koppantok! Ismételjük el még gyorsabban!” 	<p>A gyerekek megnézik a terem alaprajzát, és megpróbálják megnevezni a még nem mutatott tárgyakat is a helyük alapján. Jelentkezés alapján a mutatott helyen megkeresik az első tárgyat (pl. egy labdát). Hasonlóan keressék meg a másik négy-öt tárgyat is: pl. egy virágcserepet, egy tolaslabda-ütőt, egy kis széket, egy játékmackót, egy iskolatáskát.</p> <p>A gyerekek párosával elsétálnak a sorba rendezett tárgyak előtt. Akik elhaladnak egy-egy tárgy előtt, egymásnak kimondják a tárgy nevét.</p> <p>Amikor mindenki elsorolta a tárgyakat, egyéni vállalkozás alapján emlékezetből is elsorolja a tárgyak nevét sorban (pl. hátat fordítva a tárgyaknak). Néhány gyerek felidézi a tárgyak sorrendjét, aztán közösen is elismélik 2-szer, 3-szor, gyorsítva a tempót.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Séta visszafelé; a tárgyak sorolása; sorolás emlékezetből is. „A bábunak visszafelé kell mennie.” (Mutatjuk az irányt.) „Soroljuk fel, mit lát a bábu!” „Hátra arc! Mondjuk el sorban, hogy a bábu mik mellett haladt most el!” 	<p>Egy kisgyerek mozgatja a bábút, a többiek a jelzett irány szerint sorolják a tárgyakat, amik mellett elhaladt a bábu. Közösen, majd 1-2 esetben egyénileg is felidéznek ezt a fordított sorrendet.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Hasonló tevékenység a tolltartóból kivett íróeszközökkel (egymás mellé, illetve egymás alá téve a tárgyakat azonos sorrendben). „Beszéljétek meg a padtársatokkal, hogy melyik néhány írószert teszitek magatok elé! Rendezzétek sorba őket, egymás mellé a padon! A bábútok haladjon az ablak felől az ajtó felé, és felváltva soroljátok el néhányszor a meglátogatott írószereket! Ha már néhányszor elmondtátok, próbáljátok elismélni csukott szemmel is!” „Próbáljátok elmondani csukott szemmel azt is, hogy mi mellett megy el a bábu, ha az ajtó felől megy az ablak felé!” - A haladás irányának követése feladatlapon a tanító irányításával (amerre a katicabogár, vagy a pók mászik, arra haladva sorolják a rajzolt képeket; visszafelé és emlékezetből is) - „Mi változott meg?” Több (4-5) tárgy közül egy kicserélése új tárggyal; kettő felcserélése; egy elvétele; az egész sorrend megfordítása. 	<p>Páronként előkészítenek 5-6 tárgyat a tolltartóból tetszés szerint. (Ahol nehézséget sejt a tanító, ott kevesebb (pl. csak 4) tárgyat javasol. A sorolásban segíthetik egymást a párok. Akiknek nehezebben megy, ott a visszafelé haladást elhagyhatjuk, illetve nyitott szemmel követhetik a visszafelé haladó bábu útját.</p> <p>1–2. feladatlap közös megbeszélése, megoldása</p> <p>A már megismert játék megismérlése új tárgyakkal; a felismert változás visszaváltottatása, megnevezése.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>7. Tájékozódás az időben: előbb, később, előtte, utána, sorba rendezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A képek értelmezése: melyik mit ábrázol. (2. melléklet) „Képeket hoztam, nézegessük meg, mi történik rajtuk!” – a megbeszélte képet felteszi a táblára, vagy egy-egy tanuló kezébe adja, aki a tábla előtt tartja a többiek felé (abban a hibás sorrendben, ahogy sorra veszik). - Annak meggondoltatása, hogy melyik esemény történt előbb, melyik később; a képek sorba rendezése tárgyi tevékenységgel. „Mikor történhettek ezek a dolgok Gergővel?” „Állítsuk sorba a képeket! Mit csinálhatott legelőször?” „Azután?” „Mi volt még később?” - A rögzített képek sorrendjének kifejezése nyíl-jelöléssel. A táblán eddig letakart, körbeállított képeket is megnézik: ugyanazok a történések vannak rajtuk, mint a fentiek. „Itt is sorba rendezzük a képeket. Mi történt legelőször? Mi volt utána? – Ettől a képtől ehhez a képhez húzok egy nyilat. Így mutatom, hogy ezután ez következik.” „Melyik a következő kép? Rajzold meg a következő nyilat!” „Folytasd a nyilak berajzolását! Mondd el, hogy mi volt előbb, mi később!” - A nyíljelöléssel sorba rendezett események leolvastatása helyes időbeli sorrendben „Mondjuk el, most már sorban, mi történt Gergővel!” 	<p>A képeket egyenként megnézik a gyerekek; elmondják, hogy mit látnak rajta (megnevezve az ábrázolt gyereket, tárgyakat), mi történik.</p> <p>Időrendben megnevezik a történéseket, és balról jobbra haladva sorba rendezik a képeket.</p> <p>Megnézik a táblán elhelyezett képeket.</p> <p>Megkeresik az első, aztán a második képet; megfigyelik a sorrend jelölését.</p> <p>Vállalkozó gyerek rajzolja meg a következő nyilat, miután elmondja, melyik volt a következő történés. Egy-két kisgyerek elmeséli a történéseket a nyilak irányát követve, helyes sorrendben.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Az események elmesélése emlékezetből „El tudjuk-e mondani Gergő történetét sorban?” 	<p>Egy önként vállalkozó gyerek hátrafordul, emlékezetből elmeséli a képeken ábrázolt eseményeket; a többiek a szemükkel követik a nyilak irányát, így ellenőrzik a felidézést (2-3 gyerek is vállalkozhat egymás után).</p>


Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>6. (folytatása) Mi változott meg? (egyres elemek valamilyen tulajdonságának, a többi közt a helyének változása; a tulajdonság kiemelése a változás segítségével) A 3–5. feladatlap nézegetése egymás után. „Vegyétek elő a harmadik lapot!” (Mutatja a gyümölcsös képet.) „A felső képet nézzétek meg figyelmesen!” „Most takarjátok le a felső képet az írólappal, és az alsót nézzétek: mi változott?” „A következő két képet nézzétek meg!” „A felső képet rajzolták előbb, utána az alsót. Mi változott?” „A következő oldalon takarjátok le az alsó képet! Emlékeztek még az előző képre? Most mi változott?” „Csúsztassátok a takaró lapot a felső képre! Nézzétek meg az alsót! Mi változott?” „Otthon meséljétek el a három képet, hogy mi változott!”</p>	<p>A képek irányított nézegetése; a változás megnevezése:</p> <p>Az alma lett zöld.</p> <p>Megnőtt a mackó.</p> <p>Megcserélték a mackót és a bűgőcsigát, és újra kicsi lett a mackó.</p> <p>A vonat megfordult.</p>
<p>Házi feladat: az 1–2. feladatlap képeit olvassátok le néhányszor arrafelé haladva, amerre a bogár vagy a pók mászik, meg visszafelé is! Próbáljátok megjegyezni valamelyik feladatlap képeit! Kíváncsi vagyok, holnap ki tudja elmondani mindkét sorrendben, amit leolvasott.</p>	<p>1–2. feladatlap</p>

4. óra

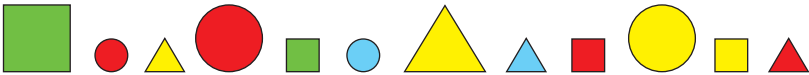
<p>A házi feladat meghallgatása néhány tanulóól (lehetőleg minden jelentkezőől)</p> <p>8. Tulajdonság kiemelése egyes érzékszervekkel</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Mi van a zsákban?” játék több fokozatban „Ebbe a zsákba több mindent beleteszünk. Segíthettek. Te mit teszel a zsákba?” (15–20 tárgy a gyerekek környezetéből, amelyek tapintással jól megkülönböztethetők: gyümölcsök, írószerek, papírlap, füzet, játéktárgyak) a) a kézbe vett tárgy megnevezése tapintás alapján „Most csukott szemmel belenyúlhattok, és megfoghattok valamit. Meg tudjátok mondani, mit választottatok?” b) a megnevezett tárgy megkeresése tapintás alapján „Nehezebb feladat következik: megmondjuk, hogy mit vegyetek ki a zsákból, azt kell a kezetekkel megkeresni.” (Először a tanító nevez meg egy tárgyat, aztán az a gyerek, aki megtalálta a keresett tárgyat.) 	<p>A gyerekek az asztalra kitett, jól ismert tárgyak közül egyet-egyét a zsákba tesznek, miközben megnevezik.</p> <p>Néhány – 5-8 – gyerek (főképpen a visszahúzóóbbak) kézbe vesz egy-egy tárgyat, és megnevezi.</p> <p>A többiek közül néhányan a megnevezett tárgyat keresik meg tapintással, aztán ők adják a feladatot a soron következő gyerekeknek.</p>
--	--

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>c) kézbe vett tárgy érzékelt tulajdonságainak sorolása; ez alapján a többi tanuló próbálja kitalálni a tárgy nevét. Visszatesszük a kivett tárgyakat, esetleg újjal kiegészítve „Vegyél kezedbe egy tárgyat, de ne áruld el, hogy mi van a kezedben! Mondd el, hogy milyennek érzed, és mi megpróbáljuk kitalálni, mit tartalmaz a kezedben!” Ha nem tudja megnevezni, milyennek érzi, akkor a tanító kérdésekkel segíti: „Belefér egészen a kezedbe? Hosszúkás, lapos, vagy inkább gömbölyű? Puha? Kemény?”</p>	<p>A tárgyakat együtt visszateszik a zsákba. Egy ügyesebb tanuló kézbe vesz egy tárgyat, és elmondja érzékelt tulajdonságait.</p>
<p>9. Tárgyak tulajdonsága; összegyűjtött tárgyak közös tulajdonsága</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés a logikai játékkészlettel, szabad játék; valamilyen lapok (egy-egy lap, néhány lap) kikeresése látott minta (pl. 3. melléklet) alapján Dobozt mutat fel a tanító, megrázza, hogy zörögjenek benne a logikai lapok: „Mi lehet ebben a dobozban?” „Megmutatok közülük valamit.” – mondja, és felteszi a táblára a nagy piros sima kört. „Milyen lehet még?” Aszerint, hogy milyen tulajdonságot neveznek meg a gyerekek, újabb lapot tesz fel a táblára a tanító, de olyant, ami további két tulajdonságban eltér a kített laptól. Pl. ha sárgát várnak a gyerekek, akkor sárga, lyukas, nagy négyzetet tesz fel. „Milyen lehet még?” <p>A kérésnek megfelelő lapot tesz ki a tanító, de olyant, ami ismét különbözik az előzőtől újabb tulajdonságban is: pl. a kített lap legyen kicsi. „Milyen lehet még?”</p> <p>„Ezt a játékot – mutatja a kinyitott doboz lapjait – logikai játéknak nevezik. Nektek is van ilyen; vegyétek elő, és nézegessétek meg, milyen lapok vannak benne! Szabad kirakni velük valamit.”</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az elemek tulajdonságainak (szín, méret, alak, lyukasság) megismerése (értés, használat) „Én is készítek a lapokból valamit. Mi ez?” „Készítsetek ugyanilyen képet ti is!” „Nézzétek meg a szomszédotok képét, hogy jól sikerült-e! Segíthettek egymásnak!” 	<p>A gyerekek találgatnak. Ismét találgatás következik. Újabb találgatás. Észrevehetik, hogy a sárga lap nem ugyanolyan alakú, mint a piros, vagy azt, hogy a sárga lap lyukas. Ezért lehet, hogy most sárga kört kérnek, vagy éppen piros lyukas lapot. Néhány további találgatás következik; amiknek megfelelően a gyerekek elé kerül 5–8 lap. A gyerekek kiborítják a lapokat, és szabadon tevékenykednek velük. Megnevezik a vonatot. Lemásolják. Ellenőrzik egymás munkáját, szükség szerint segítenek javítani. Közben megnevezik a kirakott lapok tulajdonságait, ahol változtatni kell.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>– Kakukktojás-játék Az eddig letakart táblarészen összegyűjtve kilenc zöld lap és egy piros; ezt mutatja meg a gyerekeknek: „Összegyűjtöttem valamilyen lapokat a táblán. Csak egyet rontottam el. Melyik lehet az?” (Az elnevezés értelmezése): „Van egy madár, a kakukk, amelyik nem szokott fészket rakni, hanem az énekesmadarak kicsi tojásai közé pottyantja a maga nagyobb tojását. Könnyű felismerni a sok egyforma között az egy másfélét (bár az énekesmadár-mama nem mindig veszi ezt észre). Ti ügyesen felismertétek a kakukktojást, a pirosat a sok zöld között.” Más fészkeket is készítettem, ezekbe is elrejték egy kakukktojást. Keressétek a kakukktojást!” (most a 8-10 kicsi lap közé tesz egy nagyot). „Itt is keressétek meg a kakukktojást!” – a sok körlap közé tesz egy háromszöget. „És itt melyik a kakukktojás?” – egy kivétellel mindegyik lap lyukas.</p>	<p>A sok zöld között az egy pirosat könnyen meg szokták találni.</p> <p>A játék megismerése.</p> <p>Megkeresik a kakukktojást; megnevezik a tulajdonságot: mindegyik kicsi, csak a kakukktojás a nagy.</p> <p>Az eltérő megkeresése; a tulajdonság kimondása (kör, háromszög). Az eltérő megkeresése; a tulajdonság kimondása (lyukas, nem lyukas, azaz sima).</p>
<p>– „Ki szeretne „fészket” készíteni? Rejts el benne egy kakukktojást is!” (nem rakjuk el a logikai lapokat; csak kicsit feljebb toljuk az asztalon)</p>	<p>Önként vállalkozó gyerek adhat kitalálnivalót a többieknek.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>10. Különbözőségek, eltérések és azonosságok kiemelése összehasonlítások során</p> <p>– Összehasonlítás saját szempontok szerint, két-két tárgy (egy alma és egy banán; két labda; két falevél), személy különféle viszonyainak felismerése „Ti jobban észreveszitek, mint a madármama, ha két dolog nem ugyanolyan. Most másokat is összehasonlítunk: miben ugyanolyanok, miben különböznek egymástól.” – Egy almát és egy banánt mutat fel: – „Hasonlítsátok össze a banánt és az almát!” – a gyerekek elé teszi a két gyümölcsöt.</p> <p>„Hasonlítsátok össze most ezt a két labdát (falevelet)!” – a gyerekek elé teszi a labdákat (majd a faleveleket).</p> <p>„Keressétek ki a logikai játék lapjai közül ezt a kettőt! – felmutatja a nagy kék sima négyzetet és a kis kék sima négyzetet.</p> <div data-bbox="544 703 745 783" style="text-align: center;">  </div> <p>– „Hasonlítsuk össze a két lapot!” Az elsorolt tulajdonságok összefoglalása: ugyanolyanok, csak az egyik kicsi, a másik nagy.</p> <p>– Adott, jól ismert viszonyban levő párok összekeresése. „Most a padszomszédok játszhatnak együtt. Az egyik kisgyerek a hívó: kitesz egy lapot, a társa megkeresi azt, amelyik ugyanolyan, csak nagyobb vagy kisebb. Aztán cseréltek: most a másik kisgyerek a hívó, ő választ egy lapot, és a társa keresi meg a lap kisebb vagy nagyobb »testvérét«.”</p>	<p>A gyerekek – rákérdezés nélkül – sorolják a különbözőségeket és esetleg az azonosságokat (Különbségek: az alma piros, a banán sárga. Az alma gömbölyű, a banán hosszúkas. Az alma fényes, a banán nem fényes. Az alma kemény, a banán puha. A banán nehezebb (könnyebb), mint az alma. Azonosságok: mind a kettő gyümölcs. Mind a kettőnek van szára. Mindkettőnek van héja. Mindegyiket meg lehet enni...)</p> <p>A labdák (falevelek) összehasonlítása.</p> <p>A két lap megkeresése minta alapján.</p> <p>Összehasonlításuk. Mindegyik kék. Az egyik kicsi, a másik nagy. Egyik sem lyukas. Mindegyik négyzög (négyzet).</p> <p>Páros játék; közben szabad, szituatív beszédben megnevezik a tulajdonságokat.</p>

5. óra

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>11. A számlálás előkészítése</p> <ul style="list-style-type: none"> Mondókázás (ismert vagy a tanító által választott új mondóka, kiszámoló) „Ismeritek ezt a kiszámolót? Ecc, pecc, kimehetsz, holnapután bejöhetsz, cérnára, cinegére, ugorj cica az egérre, fuss! – ezzel fogjuk kisorsolni azt a két kisgyereket, akiket összehasonlítunk.” „Hasonlítsátok össze ...-t és ...-t!” <p>Újabb mondókázással ismét kiválasztunk két tanulót!</p> <ul style="list-style-type: none"> Ritmusos mozgássor követése; látott ritmus követése mozgássorral. Egyszerű, periodikus sorozat folytatása hanggal, kirakással, rajzzal „Most menjetek a helyetekre: egy, kettő, egy, kettő, egy, kettő” – tapssal kísért egyenletes lépegetéssel. „Figyeljete! Most így fogunk lépegetni: az egyik lábbal lépünk egyet: „egy”, aztán a másik lábunkkal kettőt toppantunk: „ket-tő” – bemutatja közben tá, ti-ti ritmusban. „Üljete le! A táblára kiraktam nagy és kicsi logikai lapokat.  <p>Olvassuk le, ahogy mutatom: nagy, ki - csi, nagy, ki - csi! Tapsoljuk is, ahogy mondjuk! ” (tá, ti-ti ritmusban) (Gyerekhangszerekkel is lehet „leolvasni”, illetve kísérni a leolvasást.) A 6. feladatlap 1. feladatát bemutatva megbeszéljük a tennivalót: „Julcsi tornázik így: föl, le, föl, le, föl... Utánozzuk a kislány tornáját, és közben magunkban, némán mondjuk: föl, le, föl, le, ...” „Peti tornája: föl, oldalt, le, föl, oldalt, le... Utánozzuk Petit! Ismét magunkban mondjuk is, amit teszünk!” „A lap alján lerajzolták Peti karját: föl, oldalt, le. Postairónnal rajzoljátok meg, hogyan tartja Peti a karját!” </p>	<p>A mondóka közös elmondása, miközben egy kijelölt gyerek a körbeállított társain kiszámolja az első tanulót; ismételt kiszámolóval (új kisgyerek bevonásával) kiválasztják a második tanulót. Szabadon sorolnak megegyező és eltérő tulajdonságokat. (Lány, fiú, magasság, ruházat színe, fajtája, hajszín, hajhosszúság, szemüvegeesség...)</p> <p>Újabb gyerek lehet a kiszámoló; főképpen a ritmusos továbbmozdulást kell jól betartani. A két gyerek összehasonlítása.</p> <p>A gyerekek megtartva a diktált ritmust, helyrelepegetnek, a helyükön továbblepegetnek egy helyben. A gyerekek megpróbálják utánozni, és közben mondják az egy, kettő szavakat.</p> <p>Szavakkal valósítják meg a ritmust. Szavakkal és tapssal – majd tovább folytatják (miközben a tanító újra és újra előlről mutatja a kirakott sort).</p> <p>Torna a rajzolt minta szerint; folytatás ugyanúgy, minta nélkül. Torna a rajzolt minta szerint; folytatás ugyanúgy, minta nélkül. A jelek leolvasása.</p> <p>Rajzolás.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>12. Összehasonlítások mennyiségi viszonyok szerint: hosszúság (különbéle konkrét tartalommal: magas, hosszú)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Két-két gyerek összehasonlítása magasságuk szerint: magasabb, alacsonyabb; a gyerekek sorba rendezése magasság szerint „Mi is fogunk sokat tornázni. Amikor testnevelés órán sorakozunk, akkor magasság szerint fogunk állni. Elöl áll a legalacsonyabb, utána a magasabbak, egymás után, a végén a legmagasabb tanuló. Nézzük, ki lehet a legalacsonyabb! Ki a következő? És aztán?...” - Ismerkedés a színesrúd-készlet elemeivel: szabad építgetés; „Ma új eszközzel ismerkedünk meg. Úgy hívjuk, hogy színesrúd-készlet. Építhettek belőle valamit, amit akartok.” „Ezek a rudak is magasság szerint fognak sorakozni. Előre kerüljön a legalacsonyabb rúd! Milyen színű az? Rakd sorba a többit is!” (Előbb valóban álló helyzetben, aztán lefektetve így:) <div data-bbox="571 722 674 826" style="text-align: center;"> </div> <ul style="list-style-type: none"> „Soroljuk el a rudak színét! A legrövidebb a... <ul style="list-style-type: none"> - Válaszd ki a sorból a pirosat és a bordót! Melyik a hosszabb? - Válaszd ki a szemeddel a világoskékét és a feketét! Melyik a rövidebb? - Keress olyan rudat, amelyik rövidebb, mint a citromsárga! - Keress olyan rudat, amelyik hosszabb, mint a narancssárga! - Keress meg a leghosszabbat! Most úgy soroljuk el a rudak színét, hogy egyre rövidebbek következzenek egymás után!” 	<p>A gyerekek becslésszerűen összehasonlítják egymást, hogy kiválasszák a legalacsonyabbat. Vitás esetben összemérés következik: egymásnak hátat fordítva mérik össze magukat a gyerekek. A sorbarendezés lehetőleg irányítás nélkül történjen, hogy megvitathassák egymással véleményüket a gyerekek. Szükség esetén segítsen csak a döntésben a tanító.</p> <p>Szabad építés a rudakkal.</p> <p>A rudak magasság szerinti sorba rendezése; állítva, amíg nem dől el, majd lefektetve.</p> <p>A sorba rendezett rudak színének sorolása előbb közösen, aztán egyénileg is. A kiválasztott rudakat összehasonlítják.</p> <p>A kérésnek megfelelő rudat választanak, kézbe veszik, aztán felmutatás mellett meg is nevezik a színét. A rudak elsorolása csökkenő sorrendben.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>13. Összességek összehasonlítása: több, kevesebb</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tálak, (tálca, dobozok) tartalmának összehasonlítása különféle, saját szempontok szerint, annak felismertetése, hogy az egyik több van, a másikon kevesebb. <p>„Nemsokára kicsengetnek, és tízóraizni fogunk. Hasonlítsátok össze a két tálat: mi van rajtuk!”</p> <p>Ha nem figyelnek fel rá, hogy az egyik sokkal több ennivaló van, mint a másikon, akkor a tanító az egyik csoportnak (a gyerekek felének) az egyik tálat, a másikon a másikat kínálja oda, hogy osszák szét maguk között. Ez a helyzet valószínűleg kiélezi, hogy az egyik tálról nem is jut mindenkinek, a másikon pedig többet is vehetnének: az egyik kevesebb van, mint a másikon.</p>	<p>A két tál összehasonlítása irányítás nélkül (pl. az egyik tálon csak gyümölcs van, a másikon sütemény is; mindegyik tálon van gyümölcs; mindegyiken van alma; egyik sincs szőlő; az egyik van szilva, a másikon nincs...).</p>
<p>Házi feladat: a 10. és a 11. mellékletek feladatai közül válogatva</p>	